

Šiame numeryje:

Apie leidyklą ir knygas apamai.
O gal jau norite paskraidyti erdvėje?
1979 metų literatūros premija paskirta Algirdui Landsbergiui.
Dailininkė lietuvė Minnesotoje.
„Pajacius“ pasitinkant.
Juliui Kaupui būtų buvę šešiasdešimt metų.
Nuostabaus žmogaus istorija.
Onos Lukauskaitės poezija ir kalėjimo įspūdziai.
Dailininkui Adolfui Valeškai septyniasdešimt penkeri metai.
Nauji leidiniai.
Filmų įvairumai.
Kultūrinė kronika.

Kertinė Parastė

Apie leidyklą ir knygas apamai

Š. m. kovo 22 d. Chicago Jau-nimo centre "Amerikos lietuvių bibliotekos" leidykla (trumpinanti būtu „ALB leidykla“ arba „ALBL“) ruošia kultūrinę visuomenės pabendravimo vakarą. Šia proga pasidalinsime keliomis mintimis apie vakaro rengėją bei apie knygas apamai.

1976 m. įkurta ALB leidykla yra visuomeninė lietuvių organizacija, tarnaujanti mūsų bendriesiems interesams. Leidiniai stengiamasi palaikyti mūsų tautinę sąmonę išvilioje, o taip pat tinkamai pristatyti lietuvių pasiekimus švietimui. Kai kam — tai gal naujas vardas, „dar viena lietuvių organizacija“... Kai kam — pažįstama, nes matė, skaitė ar pirkto albuminio pobūdžio knygas: *Palikę tėviškes namus*, *A Lithuanian Cemetery*, *Pennsylvania's angliakasių Lietuva*, *Lithuanians in the multi-Ethnic Chicago*, *Lietuvių šeimos tradicijos*, *Lithuanian Writers in the West*. Artejančio vakaro proga ALBL darbuotojai nori sudaryti progą knygoms besidomintiems visuomenei pabendrauti: taigi, vyks vakaras be dešrų ar kopūstų, bet su vynu, kava, sūriu ir kultūrinės programos skanėstais.

Kalbant apie knygas bendriau, yra įdomu, kad ir JAV spauda prieš metus ar daugiau palankiai komentavo atgimstantį amerikiečių susidomėjimą knygomis. Buvo rašoma apie atidaromas naujas knygų krautuves, augančią apyvartą (550 mil. egzempliorių per metus) ir praperkamas sumas (1.8 bil. dolerių). Iš tikrųjų yra smagu — ir jaunam, ir suaugusiam, ir senstančiam — kaip muziejuje pavaikšinėti Chicago Dalton ar Brentano knygų krautuvėse. Yra smagu knygą nusipirkti ir autobuse ar minkštasuolyje ją skaityti.

Lietuvių spaudos žodžio puoselėtojų, girdime, skaičius krinta. Nežiūrint to, mūsų visuomenė teberodo išskirtinį kūrybingumą ir domėjimąsi neeiliniais leidiniais ir neeilinėmis temomis. Tad, nusiėmę mūsų buitį kar-

tais temdančius akinius, pripažinkime, kad turime ir daug kuo džiaugtis. Pvz., baigta ne tik lietuviškoji, bet ir angliškoji enciklopedija; jau esame pratinami prie tikrai išskirtinių monografių leidinių — Augiaus, Puzino, Galdiko ir kt.; prie Kanadoje išleistos puošnios tautinių rūbų knygos; prie šių eilučių pradžioje minėtų ALBL leidinių. Išvadoje reikia pripažinti, kad apščiui mūsų autorių, leidyklų bei leidėjų kasmet gražiai užsi-rekomenduoja džiuginančiomis knygomis.

Grįžtant prie ALBL, yra malonu pastebėti, kad šios leidyklos leidiniai mūsų visuomenėje buvo pozityviai sutikti. Aišku, buvo ir kritiškų pastabų, bet bendras vedamo darbo vidurkis pasirodė geras ir įdomus tuo, kad visuomenė knygas perka, naujų knygų laukia. Tai reiškia, kad pasirinktos temos yra įdomios ir svarbios. Tai irgi reiškia, kad lietuvių su pasididžiavimu ir asmeniniu džiaugsmu ima gerai meniškai, techniškai apipavidalintą knygą į rankas, ja dalijasi savo artimųjų tarpe ir ieško progų ją parodyti svečiams. O svetim-tautis, pamatęs tokį leidinį, dažnai sako: "This is a beautiful book, how do you, Lithuanians, manage this?" (Paskutiniosios, "Lithuanian Writers in the West", proga ALBL susilaukė net amerikiečių komentarų, kad lyginant ją su ankstyvesniais ALBL leidiniais bei amerikiečių rinkos kaina, pastaroji buvo per pigiai įkainota...) Tokius komentarus išgirde, galime su pasididžiavimu ir užtarnauti šypotis.

ALBL darbuotojai mano, kad dabar pas amerikiečius pastebėtas knygos atgimimas mūsų visuomenei yra įdomus, bet patiems per daug nereikšmingas. Mums svarbiausia, kad susidomėjimo savajai knygai iš tikrųjų niekada nebuvo praradę, o ji plėsti dabar kaip tik sudaromos auksinės progos.

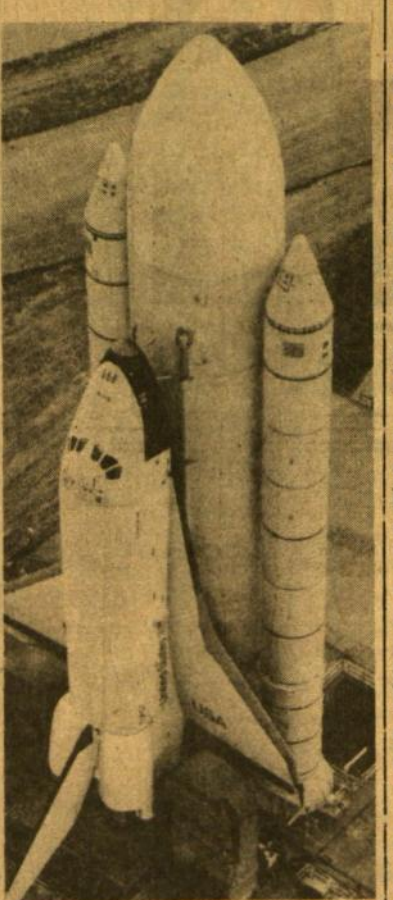
Antanas Dundzila

ALEKSANDRAS RADZIUS

Klausimas visai rimtas. Niekas nejuokauja. Su erdvės lėktuvu (Space Shuttle) JAV erdvės programa įeina į tokią fazę, kad plačioji visuomenė asmeniškai galės dalyvauti NASA žygiuose erdvėn. Ne vien specialiai išreniruoti astronautai, bet ir jokių astronautinių kvalifikacijų neturį žmonės galės kilti erdvėn. Artėja galimybė ir tau, ir man, ir jai, ir jam pasiskraidyti orbitoje aplink žemę, bet tikimybė, deja, nedidelė.

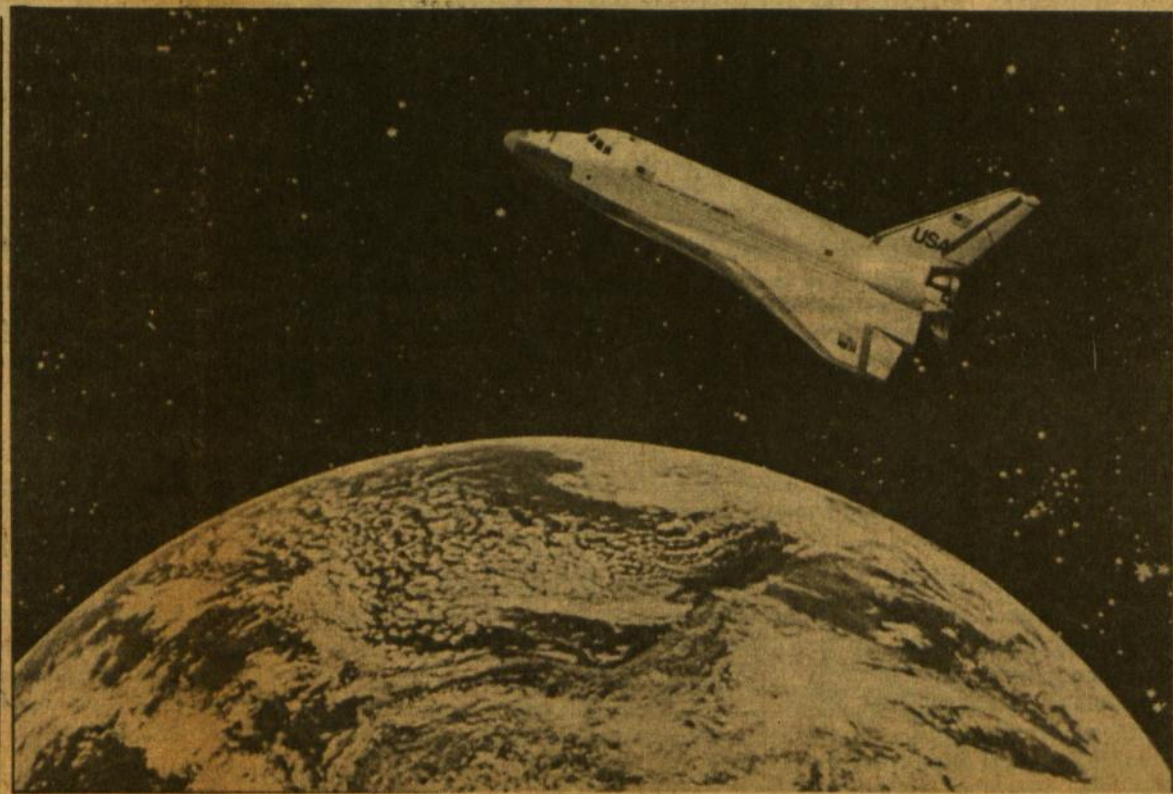
Erdvės lėktuvai visai panašūs į paprastą keleivinį lėktuvą. Ir fiuzeliažas ir sparnai lėktuvo. Savo dydžiu beveik komercinis DC-9 lėktuvai. Bet orbiton kils kaip raketa, o žemėn leis kaip sklandytuvai, nevertodamas jokios jėgos. Kilimas erdvėn bus gana komplikotas. Lėktuvai bus pritvirtinti prie didžiulio kuro tanko. Iš abiejų tanko šonų prisiglaus po vieną didelę raketą. Tos dvi raketos, naudojamos tanke esantį kūrą, iškels lėktuvą erdvėn. Tam tikram aukšty raketa atsiskirs ir parsiųstais leis į Atlantą, iš kur bus išvežtos ir vėl panaudotos kitiems skridimams. Kuro tankas irgi atsiskirs nuo lėktuvo, bet jis pateks orbiton ir ten pasiliks, kol ilgainiui ims leisti atmosferon ir sudegs. Jo ekonomiška nebeapsimokės gelbėti. Tai vienintelė visos sistemos dalis, kuri nebus pakartotinai naudojama. Lėktuvai, atlikę orbiton savo uždavinius, nusileis specialiai jam įrengtame nusileidimo take Cape Canaveral Floridoje.

Orbiton pasiekti reikės nuo 12 iki 15 minučių, o nusileidimas žemėn užtruks apie 30 minučių. Jei lėktuvui leisim apsukti tik vieną ratą aplink žemę, tai visa kelionė truks apie 2 val. ir 15 min.

Erdvės lėktuvai, pritvirtinti prie tanko, pasiruošę kilti aukšty į erdvę. Iš abiejų tanko pusų pritaisytos dvi didžiulės raketos, kurios išplės lėktuvą iš žemės traukos gėlio.

O GAL JAU NORITE PASKRAIDYTI ERDVĖJE?

Erdvės lėktuvai orbiton

Dailininko paveikslas

Zinoma, vienos orbitos neužteks misijoms atlikti. Viena misija pareikalaus daugiau orbitų, kita mažiau. Aplamai, skridimas erdvės lėktuvu bus kitoks, kaip Apolono astronautų, skridusių į mėnulį. Jie gana ankštai buvo suspaudę savo kapsulėse. Čia įgula jausis daugiau kaip normaliam lėktuve. Viduj bus palaikomas standartinis jūros lygio atmosferinis spaudimas. Keleiviai galės atsilapoje savo uždavinius atlikti ir visai patogiai jaustis. Nereikės jokių erdvės drabužių.

Pirmasis lėktuvų išmetimas orbiton numatomas šių metų vasaros pabaigoj arba rudenį, pusantų metų pavėlavus. Atsirado lėktuve mechaninių negalavimų, kuriuos reikėjo pašalinti ir pačią programą gerokai užvilkti. Amerikiečiai atsargūs. Kol nebus visu šimtu procentų tikri, žmonių gyvybėm nerizikuos.

Kiek tokių skridimų numatoma? Iš pradžių bus tik daugiau bandomojo pobūdžio skridimai. Jie reikalaus, skridimus atlikus, jų analizės, įvertinimų, jei reikės, kai kurių pakoregavimų ir t.t. Vėliau skridimai laipsniškai dažnės ir pagaliau taip įsibėgės, kad iki 1985 metų tikimasi atlikti apie 50 skridimų per metus. Per dvylika erdvės lėktuvo veiklos metų planuojama atlikti 487 skridimai. Beveik po vieną kas savaitę.

Igula sudarys 7 asmenys: kapitonas, pilotas, misijos specialistas ir iki keturių specialistų arba stebėtojų. Pirmieji trys turės būti gerai išreniruoti astronautai. Visiem kitiem astronautinio pasirušimo nereikės. Po keletos skridimų su specialistais, galvojama priimti ir eilinių keleivių be jokių misijos pareigų. Taip sau. Pasiskraidyti erdvėje. Ir visuomenėje jaučiamas didelis entuziazmas. Daug yra norinčių tapti lėktuvo astronautais ir eiliniiais keleiviais. NASA (The National Aeronautics and Space Administration) astronautų parinkimo įstaiga Johnson erdvės centre Houston Texase gauna daugiau kaip 100 laiškų ir pasiteiravimų telefonais per dieną iš trokštančių tapti astronautais, 88 proc. jų

yra rimti kandidatai, profesionalai su reikalingu technologiniu pasiruošimu. 10 proc. yra suinteresuoti jaunuoliai ir pensininkai. Likusieji 2 proc. yra ekscentriškai, nuotykių jėškotojai.

Norinčių skristi erdvėn paprastais keleiviais irgi didelis skaičius. NASA vadovybė yra sudariusi nemažą sąrašą asmenų, kuriuos ji pati norėtų pasikviesti kelionėn. Jų tarpe yra astronomas dr. Carl

Sagan, žymus prancūzų vandenynų tyrinėtojas Jacques Cousteau, senatorius Barry Goldwater, žurnalistas Walter Cronkite ir Lowell Thomas, filmų aktorės Zsa Zsa Gabor ir Jana Fonda, dainininkas John Denver ir daugelis kitų garsenybių. Sen. B. Goldwater sakosi stebėjęs erdvės lėktuvo statybą nuo pat pradžios ir labai norėtų skristi. Jo sveikata esanti visai tinkama tokiai kelionei. Zsa Zsa Gabor irgi norėtų skristi, bet tai priklausys nuo to, kiek gražių astronautų būsią lėktuve. „Pop“ dainininkas John Denver parduosias savo gitaras, kad galėtų skristi erdvėn. Bet anot NASA pareigūnų, pirmieji keleiviai būsią žurnalistai. O jie nelaukia nė pakvietimų. Patys prašosi. Angus MacPherson, Londono Daily Mail erdvės projektų korespondentas jau 1976 metais užsiregistravo kelionei. Mary E. Bubb tvirtina, kad ji aprašiusi spaudoje daugiausia raketų paleidimų erdvėn, apie 2,000. Todėl ji formaliai padavė prašymą, kad ją priimtų į erdvės lėktuvą. Ir ne vien tik spaudos darbininkai veržiasi erdvėn. Nuo jų neatsilieka nei radio, televizijos, nei tele-

(Nukeltas į 2 psl.)

1979 metų literatūros premija paskirta Algirdui Landsbergiui

Lietuvių rašytojų draugijos premija, kurios mecenatas yra Lietuvių fondas, kovo 9 d. paskirta rašytojui Alg. Landsbergiui už „Atėities“ leidyklos išleistą jo novelių knygą „Muzika įžengiant į neregėtus miestus“. Lietuvių rašytojų draugijos premijai skirti komisija šį kartą buvo sudaryta Chicagoje: pirm. Povilas Gaučys, sekr. Marija Stankuvienė-Saulaitė ir nariai — Algirdas Titus Antanaitis, Julija Švabaitė-Gylienė ir Nijolė Jankutė-Užabalienė. Minėtos dienos posėdyje komisija, persvarčiusi visą labai gausų ir brandų praėjusių metų literatūrinį derlių išvilioje, premiją balsų dauguma paskyrė Algirdui Landsbergiui.

Ir be premijuotos knygos Algirdas Landsbergis mūsų išvijos literatūroje jau yra įmynęs labai

ryškus pėdas. Užtenka tik prisiminti kadaise „Draugo“ konkursą laimėjusį jo romaną „Kelionė“ (1945), apie kurį Kęstutis Keblys knygoje „Lietuvių literatūra svetur“ sako: „Landsbergio — jauno beletriste, kuris į mūsų raštiją atnešė vakarietiško romano koncepciją ne tik forminių naujovių atžvilgiu, bet ir pilnu meninės tiesos supratimu“. Gražiai šis pasakymas didžia dalimi tiktų ir dabar premijuotųjų novelių atžvilgiu.

Šia proga reikia prisiminti, kad Algirdas Landsbergis yra daugiažanrinis rašytojas: romanistas, novelistas, dramaturgas, nesišalinęs ir poezijos, operos libretistas, vertėjas, eseistas. Štai viso to kon-

ketūs įrodymai: „Ilgoji naktis“ (1956) — novelių rinkinys; „Penki stulpai turgaus aikštėje“ (1966) — premijuota pokario partizaninių kovų drama; „Meilės mokykla“ (1965) — komedija; įdomiai dvigubinis scenos veiklas „Vėjas gluosniuose / Gluosniai vėjuje“ (1973); ateitininkų kongrese Dariaus Lapinsko pastatytas okupacinio siaubo prasmės šandienykštis „Šventasis narvas“; lietuvių scenoje vaidintas, o paskui ir anglų kalba išleistas „The Last Picnic“ (1978), o kur dar kultūros žurnaluos spausdinti, o ir scenose regėti jo vienašališki — alegoriniai farsai „Barzda“ ir „Sudiev, mano karaliau“; libretas Jeronimo Kačinskio operai „Juodas laivas“, redaktorius ir didžia dalimi vertėjas lietuvių poezijos antologijos anglų kalba „The Green Oak“ (1962) ir lietuvių liaudies dainų antologijos anglų kalba „The Green Linden“ (1964).

Aplamai, Algirdas Landsbergis, turėdamas jau ryškiai atpažįstamą savo braižą, su kiekvienu nauju veikalu sugeba ir savotiškai persimainyti, nesikartoti, o vistiek būti savimi. Todėl ir Aušra-Marija Jurašienė, žvilgtelėjusi į ankstesnę Landsbergio prozą, apie pastarąją premijuotąją knygą sako: „Ir dabar — po ilgos pertraukos — Algirdo Landsbergio nauja apsakymų knyga jau kitos tonacijos, lyg įvairių pustonių suskaldyta Venecijos mozaika. Daug ramesnė, kartais ironiška, skeptiška ar racionali, ekspresyviai ryški ar staiga lyriška, su giliai užslėptu skausmu ir romantišku ilgesiu“ („Draugo“ kultūr. priedas, š. m. vasario 9 d.).

Algirdas Landsbergis

Nuotr. V. Maželio

E. brd.

Gal norite paskraidyti erdvėje?

(Atkelta iš 1 psl.).

gramų agentūrų pranešėjai bei komentatoriai.

Literatai irgi nesnaudžia. Crown Publishers knygu leidykla siūlo paskraidinti erdvėje rašytoją ir poetą James Dickey, kad jis grįžęs parašytų knygą, o leidykla ją išleisianti. Kitas rašytojas Ernest K. Gann, „The High and the Mighty“, „In the Company of Eagles“ ir „The Antagonist“ autorius, irgi prašosi priimamas erdvėn.

Gal manote, kad tik garsenybės, žymieji žmonės veržiasi erdvėn? Eilėn drąsiai stoja ir tokie, kurių niekas nežino. Robert Emmering iš Kalifornijos rašo NASA vadovybei, kad jis, nors ir visai nežinoma asmenybė, bet turįs visas kvalifikacijas. Tačiau, nors ir nebūtų skrydžiui parinktas, jis manas, kad ne vien vyriausybės ar kongreso ar šiaip įžymenybės turėtų erdvėn skristi, bet ir eiliniai piliečiai. Viena moteris iš Montanos, 82 metų amžiaus Caroline Johnston, pasiskubino užprašyti vietos erdvės lėktuve, nes esanti geros sveikatos ir laukianti patento iš Washingtono patentų įstaigos už vieną jos išradimą. Kitas keleivis — aspirantas David Best iš Kalifornijos su pasitikėjimu reikalauja, kad NASA jam rezervuotų vietą prie langų nerūkančiųjų skryčiuje.

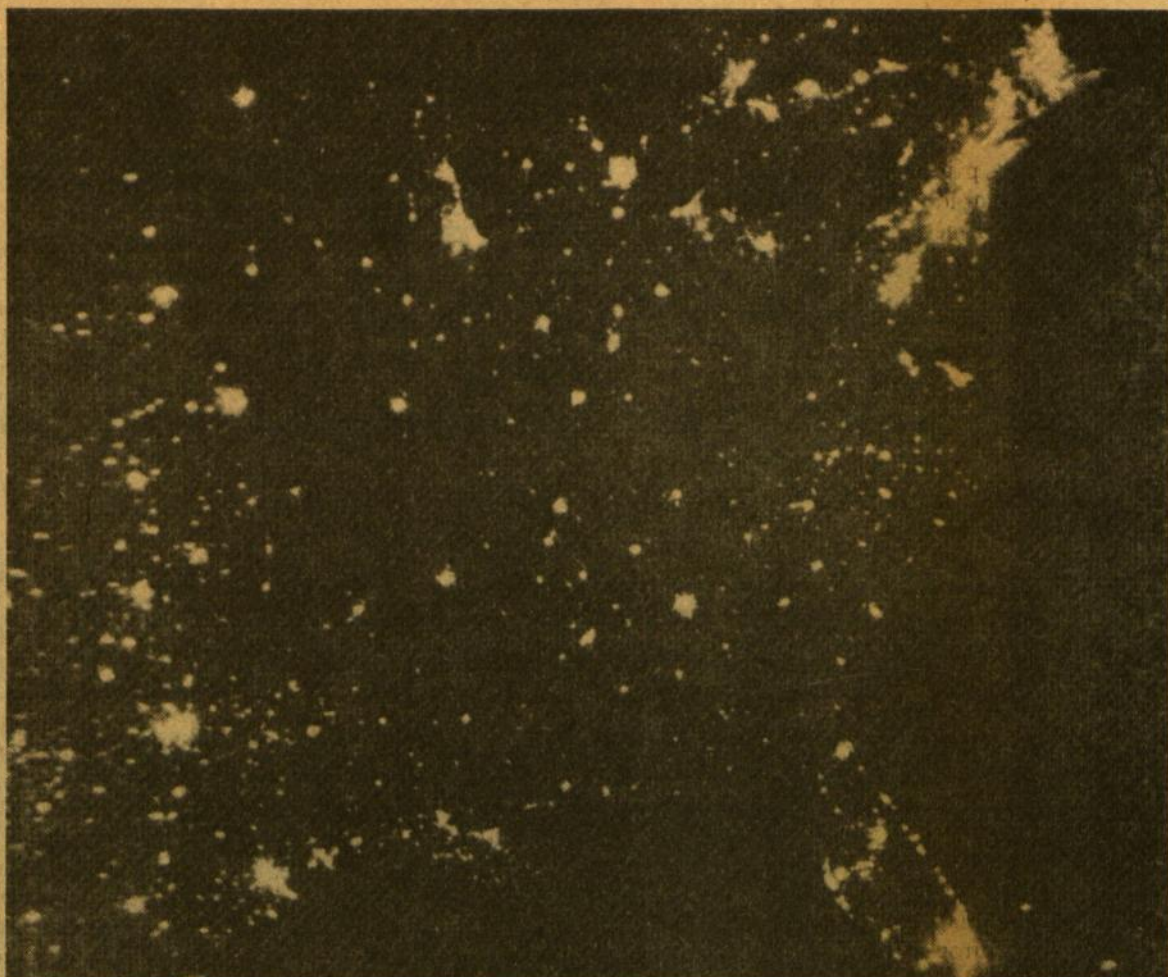
Nepėsčias ir jaunimas. Kur tau jis pasiduos! Kai kurie iš jų kreipiasi ne į NASA, bet į patį prezidentą Carterį. 10 metų amžiaus John David Corley iš Mississippi rašo prezidentui, kad jis labai norėtų skristi erdvės lėktuvu, tik klausia, ar vyriausybė parūpintų jam susisiekimo priemones iki erdvės lėktuvo pakilimo vietos ir prašo atsistoti du blankus formaliui prašymui užpildyti. Kita 15 metų Cindy Clarke iš Floridos, reikalui esant, galinti pristatyti prezidentui savo mokyklos rekomendacijas.

Tad keleivių eilė kasdien sparčiai auga. Jei kas iš skaitytojų susigundytų stoti ton garbingon rikiuotėn, patarčiau paskubėti. Galia duoti ir adresą, kur kreiptis: Director, Financial Management Office, NASA, BF-6, 400 Maryland Ave. SW, Washington, D.C. 20546. Beje, mažytė smulkmena: prie prašymo reikia pridėti 500 dolerių čekį. Bet tai dar negarantuoja, kad prašytojas skris. Jam garantuota tik eilė skridimui. Vietų skaičius ribotas, o kandidatų daug.

Kandidatų gausa parodo, kad visuomenė palankiai žiūri į erdvės lėktuvo užmojį ir net su entuziazmu laukia jo žygių. Tuo tarpu JAV Kongrese buvo pasireiškę stipri opozicija. Dabartinis viceprezidentas Walter Mondale, būdamas senatorium, pasmerkė erdvės lėktuvo projektą kaip „senseless extravaganza in space“. Buvo karšti debatai. Atrodo, kad kongreso atstovai ne visada atstovauja visuomenės nuotaikoms.

O jeigu pasisektų mums pakliūti į laimingųjų išrinktųjų kelevių skaičių, jeigu tektų keletą orbitų apsukti žemę erdvės lėktuvu, ko galėtumėm tikėtis pamatyti 200-300 mylių aukštyje? Visų pirma mūsų žvilgsnis kryptų į žemę. Pirmą kartą pamatytumėm jos apvalumą, kuris, žemėje esant, visai nepastebimas. Matytumėm gausias baltų debesų juostas, gniužulus ir mažus debesėlius, išmėtytus tartum vatos gabalus. Tarp debesų galėtumėm žiūrėti kontinentų kontūrus. Nakties pusėje ten, kur debesų nebūna, matytumėm gausybę žviesėlių. Tai didžiųjų Europos ir Amerikos miestų žiburiai.

Padangė bus juoda, kaip anglis.

Tai ne žvaigždės, ne galaktikos ir ne padangų miglynai. Tai žemė, nufotografuota meteorologinio satelito naktį iš 518 mylių (arba 833 kilometrų) aukščio. Rytinė JAV dalis, dramatiškai nusėta didžiųjų miestų žviesomis. Galima net atsekti Atlanto pakraščio liniją ir susiorientuoti, kurie miestai šiam „žemėlapy“ spindi. Aiškiai matyti Floridos pusiasalis su didžiulėmis Miami, Tampa, St. Petersburg, Orlando, Jacksonville žviesomis. Į kairę nuo Floridos rasite New Orleans, toliau Houston, o truputį aukščiau, į šiaurę, matyti vieną snalgę susilieję Dallas ir Ft. Worth miestai. Pačiam viršui, truputį daugiau kaip inčas nuo kairiojo krašto, spindi Minneapolis-St. Paul dvynukai miestai. Nuo jų sukdam į dešinę ir truputį žemyn rasime Chicago, plačiau su visais priemiestiais, toliau Detroitą, Clevelandą, Buffalo, Torontą, Rochesterį, O Washingtonas, Baltimorė, Philadelphia, New Yorkas su New Jersey priemiestiais ir Long Island, Bridgeportas, New Haven, Hartfordas, Springfieldas, Worcesteris, Providence ir Bostonas susilijungia į vieną didžiulį žviesos debesį. Žemėlapių pagalba ir gera doze kantrybės galima būtų kiekvieną žvieselę identifikuoti.

Pasigisime romantiško lino žiedo melsvumo, kurs toks mielas ir aukštyn viliojantis, kai gražu pavasario rytą pažvelgiam į jį. Tada atrodo, kad ne vien padangė, bet ir visa erdvė yra mėlyna. Deja, ne. Ji anglis. O to anglis, net ir saulei šviečiant, taip ryškiai, taip skaisčiai spindi žvaigždės, kad, rodos, imk, rašyk lyg pievos ramunes. Saulė tarp tų žvaigždžių tartum didingą matroną, pasipuošus liesponejančiu vainiku, kurį žemėje tegal-

ime matyti tik pilno saulės užtemimo metu. Ir tai labai trumpai, vos 2-3 minutes.

Patsai skridimas orbitoje visai kitoks, negu žemės atmosferoje paprastu lėktuvu. Čia vėjai, oro duobės, atmosferinio spaudimo nevienodumai kartais pakrato lėktuvą, pasiūbuoja jo sparnus.

Visai kas kita erdvėje, kur atmosferos jėgų nebėra. Jokio kratymo, jokio siūbavimo. Visiškai neįsiaiškus judesio. Atrodo, kad erdvės lėk-

tuvai stovi vietoje, tik žemės paviršiaus bruožai lėtai, lėtai slenka pro šalį. Už maždaug pusantros valandos vėl pasirodys tie patys žemynai, nes tiek tereikia laiko žemei orbitoje aplėkti.

Gražu erdvėje. Ramu ir išpuodinga. Tie, kuriuos palies „laimės žiburio“ spindulys ir pakvies į erdvės lėktuvą, bus išrinktoji žmonių giminė, nes jiems bus leista pamatyti žemę mėnulio akimis.

Dailininkė lietuvė Minnesotoje

„Pernai man buvo geri metai, — kalbėjo dailininkė Emilija Obcarskaitė Somborg, iš Minneapolisio atvykusi aplankyti savo dukters Washington. — Turėjau keturias parodas“.

Viena iš jų buvo grupinė Minnesotos muziejuje St. Pauli mieste gegužės-liepos mėnesiais. Kitos trys parodos buvo jos vienos paveikslų: Minnesotos universitete kovo 5-21 d., Unicorn galerijoje Minneapolisje balandžio ir gegužės mėnesiais ir Normandale kolegijoje. Pastaroji buvo atidaryta užpernai. Unicorn galerijoje jos paveikslų paroda buvo apžvalginė. Užpernai ji dalyvavo poroje grupinių parodų ir buvo surengusi vieną tik savo darbų. Visa tai buvo Minnesotoje.

Seniau dailininkė Emilija Ob-

Emilija Obcarskaitė Somborg. Buriniai laiveliai su lietuviška vėliava (26 X 34, 1978)

Dailininkė Emilija Obcarskaitė Somborg savo namuose Minneapolis, Minnesotoje

carskaitė Somborg savo parodų yra turėjusi New Yorke, New Havene, Provincetowne ir kitur.

Kaip ji pati sakosi, anksčiau ji ir jos vyras, kuris dėsto meną Minnesotos universitete, reiškėsi kaip abstraktiniai ekspresionistai. Ir nenuostabu. Tarp jų, pas kuriuos ji studijavo tapybą, randame tokius abstraktinio meno žiulus kaip Hans Hoffman ir Franz Kline. Tarp jos artimų pažįstamų yra šių dienų meno garsenybė Willem de Kooning, gražiai atsiliepęs apie jos kūrinius. O apie šį Amerikoj isikūrusį dailininką olandą Emilija Obcarskaitė Somborg maždaug taip pasakoja: jis esąs tokios vaikiškos sielos; gi su angliu kalba jis ligšiol dorojasi šunkokai. Iš kitų pažįstamų minėjo Latvijoje gimusį Mark Rothko.

Su laiku jos meninis braižas pasikeitė. Dabar jos paveiksluose atsispindi gamta, daugiausia Minnesotos, net su tokiais šios valstijos gyventojais kaip bizonai. Bet tai nėra realistinė gamta, o tik jos atvaizdė. „Dabar aš ta-

„Pajacus“ pasitinkant

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Italų kompozitorius Ruggiero Leoncavallo (1858 — 1919) parašė šešiolika operų, tačiau jis yra geriausiai žinomas kaip operos „Pajacai“ („I Pagliacci“) kūrėjas. Leoncavallo opera „Pajacai“ išvydo sceną 1892 m. Milane, kurios premjerą dirigavo Arturo Toscanini. Jau pirmuoju spektakliu ši opera susilaukė didelio pasisekimo, jos kompozitorius Leoncavallo tuoj išgarsėjo muzikos pasaulyje ir labai sustiprėjo finansiškai. Dabar jis buvo pajėgus pats savo kišene pastatyti ir kitas savo operas, kurių premjeros vis baigdavosi nepasisekimais. Bet ir dabar nė viena kita jo opera nebuvo taip šiltai priimta kaip jo trečioji iš eilės parašyta — „Pajacai“. Vis pasikartojantys jo kitų operų nepasisekimai kompozitoriui labai neigiamai veikė. Visa tai palaužė Leoncavallo fizinę ir dvasinę sveikatą. Dėl to kompozitorius mirė su dideliu kartėliu širdyje. Ir šiandien jis pergyventų tą pačią širdgėlą, matydamas, kad nė vienas kitas jo kūriny nufigūruoja operų spektaklių sąrašuose. Išskyrus tuos retus atvejus, kada Italijoje jo operos kaip „La Boheme“ ar ba „Zaza“ dar yra pastatomos.

Leoncavallo opera „Pajacai“ priklausoma italų verizmo muzikos mokyklai. Ši verizmo mokykla pasižymėjo tuo, kad ji savo kūriniuose vaizdavo paprastus žmones paprastose gyvenimo situacijose. Verizmo mokykla buvo pradėta kito italo kompozitoriaus Mascagni'o, kuris susilaukė didelio pasisekimo su savo opera „Cavalleria Rusticana“. Mascagni čia buvo Leoncavallo paskatintoju. Paprašytas Ricordi muzikos leidyklos parašyti operą, Leoncavallo per keturis mėnesius parašė libretą ir muziką „Pajacams“. Su šia realistinės krypties opera kompozitorius save įrikiavo į verizmo operos ryškiausių atstovų eilės, šalia Mascagni'o ir Puccini'o.

Leoncavallo „Pajacu“ operos veiksmas vyksta pietinėje Italijoje ir jos turinys labai paprastas. Pirmame veiksmе juokda-

rių trupė atvyksta miestelin vaidinti komediją. Besirušiant spektakliui, pagrindinis veikėjas pajacai Canio sužino, kad jo žmona Nedda yra jam neištikima. Antrame veiksmе, komedijos spektakliui vykstant, jis savo žmonos veiksmus traktuoja kaip jos realaus gyvenimo elgesį, ir komedija baigiasi tragedija. Pagrindinė tema yra meilė, neištikimybė ir kerštas. Leoncavallo pajacai, juokdariai, klounai yra gana primityvių, kraštutinių emocijų žmonės. Šias tiesiogines emocijas jie išreiškia arijomis ir įvairiais melodramatiškais rečitatyvais. Kompozitorius chorą panaudoja ne tik muzikaliai bet ir dramatiškai. Choristai yra publika antrojo veiksmo vaidinime. Jie atlieka savo paskirtį kaip veiksmo eigos paašikintojai ir pabaigoje patys joje dalyvauja.

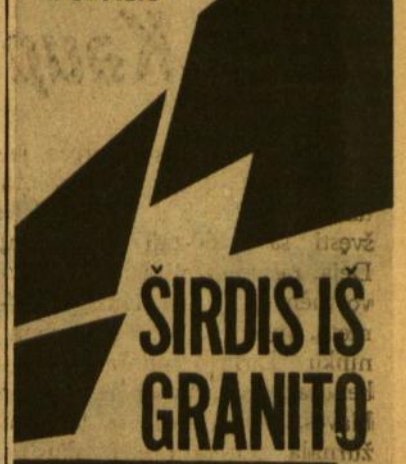
Kartą kompozitorius Leoncavallo yra rašęs, kad tame mieste, kurame jis vaikystėje augo, vienas autorius po spektaklio nužudė savo žmoną. Kompozitoriaus tėvas dalyvavo teisme kaip teisėjas. Šis įvykis jam paliko tokią gilų įspūdį, kad vėliau ji jam žino savo operoje „Pajacai“.

Leoncavallo opera „Pajacai“ ir Mascagni „Cavalleria Rusticana“ yra kaip dvynukės, kurios viena be kitos negali gyventi. Jos yra gimusios iš tos pačios verizmo mokyklos. Jos viena kitos nenuskriaudžia, nedominuoja, bet priešingai — viena kitą papildoma. Papildo savo panašumais — stiprių turinų, paimtų iš paprasto italų gyvenimo, meilės, neištikimybės ir keršto intrigomis, kaimiečių chorais, muzikiniu stiliumi ir net savo trumpumu. Kartais yra bandoma šias dvynukes operas atskirti, bet neilgam, nes nė viena trumpa opera su kuria nors kita vienam vakare taip nesiderina kaip šiedvi. „Pajacai“ ir „Cavalleria Rusticana“ taip viena kitą papildoma, kad žiūrovas po spektaklio jaučiasi lyg būtų matęs vieną operos kūrinių, kur trumpame veiksmе yra sukoncentruota tiek daug veiksmo ir muzikos.

pau savo sapnų pasaulį, kuriame atsispindi mano meilė gyvuliams ir paukščiams“, — kalbėjo jina. Jeigu žiūrėti visų jos drobių, nuotais jos įvairuoja nuo lyrynių iki audringų ir aštrių. Savo pastaraisiais paveikslais ji yra tapusi tarsi Minnesotos dailinin-

kė, arba bent taip ją savinasi anos valstijos pareigūnai. „Mūsų valstija yra graži. Tamstos sukurtieji Minnesotos vaizdai ir išpuoškiai taip vykusiai atspindi mus“, pareiškė Minneapolisio burmistras Albert Hofstede, pernai vasarą, ja apdovanodamas žymeniu „Dis-

R. SPALIS

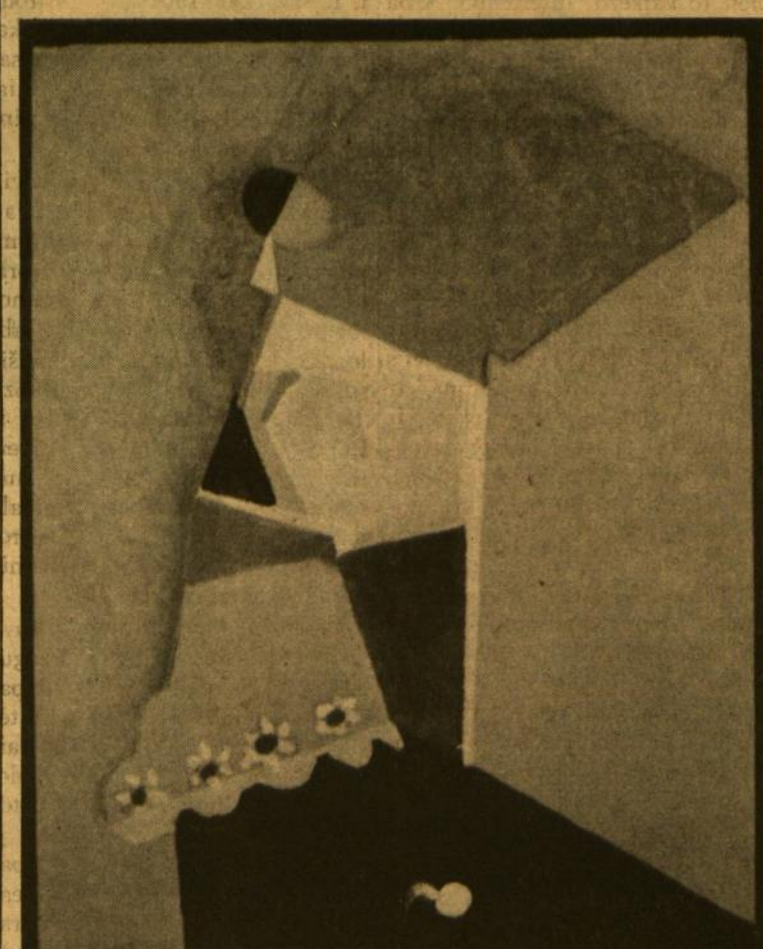

Nauji leidiniai

• R. Spalis, **SIRDIS IŠ GRANITO**. Romanas. Išleido „Vilties“ draugijos leidykla 1979 m. Tiražas 1000 egz. Romanas 380 psl., kaina — 10 dol., gaunamas ir „Drauge“.

Be kitų savo knygų, išleidytojas literatūroje R. Spalis išsiskiria vienu ypatingu užmoju — apysakų bei romanų serija pavaizduoti vienos kartos permainingą, nuotykingą bei tragišką istoriją. Ciklas buvo pradėtas šviesios vaikystės apysaka „Gatvės berniuko nuotykiams“. Paskui po metų kitų vis pasirodydavo naujos knygos, kuriose skaitytojas susitikdavo su tais pačiais veikėjais, iš vaikystės amžiaus jau išaugę, ir jaunuoliais, i subrendusius ir į karų bei okupacijų užkluptus žmones. Po „Gatvės berniuko nuotykių“ skaitytojas jau pažįstamus personažus sukartotinai sutiko tokiose R. Spalio knygose: „Ant ribos“, „Alma Mater“, „Rezistencija“, „Mergaitė iš geto“. Ir dabar štai „Sirdis iš granito“. Šio romano puslapiuose ankstesniųjų knygų veikėjai jau vaizduojami pokario metų antroje bolševikų okupacijoje. Tai herojiškoji partizaninių kovų epocha. Skaitytojas čia bus įsuktas į labai patinai situacijas, įvykiai riedės kvapą užimančiais netikėtumais į šurpiai atomazgas.

Bet tai dar nereiškia, kad jos nėra atskiriamos. Priderinant, nors kita, kartais gaunasi visai nauji ir įdomūs efektai. Tokių reikia tikėtis ir šių metų Chicago Lietuvių operos sezone, prie „Pajacu“ prigludžiant „Carni Orffo muzikinį veikalą“ „Carnina Burana“.

Emilija Obcarskaitė Somborg. Buriniai laiveliai su lietuviška vėliava (26 X 34, 1978)

stinguished Service Award“. O vienos parodos proga apie jos kūrybą apskritai buvo padaryta tokia išvada: „Jos paveikslai šviti vaikia žvies ir dažnai mingulioja žaismingais pavidalais, kurie šoka ir siaučia su neribota energija. Gamtos išgyvenimų, įvairių jos nuotaikų bei jėgų, — lyrynių, audringų, aršių ir švelnių — intensyvumas išsilieja į romantiškus sapnų ir svajonių pasaulius“.

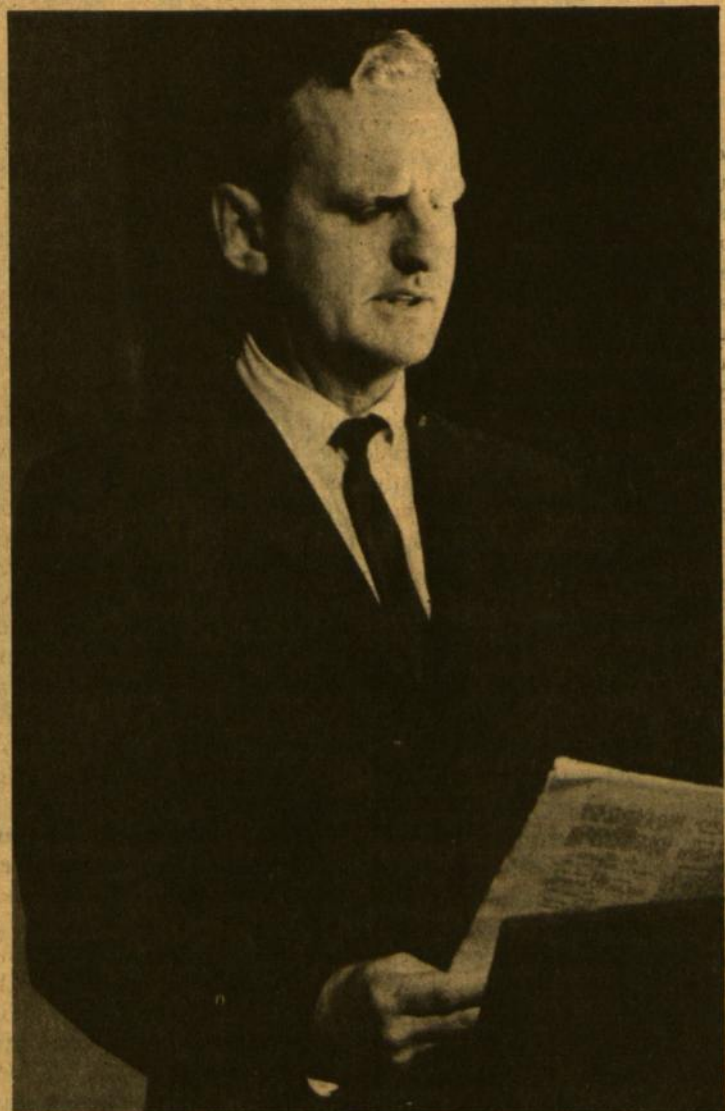
Obcarskų giminė kilusi nuo Utenos. Be dailininkės Amerikoje, vienas jos brolių yra Hamilton Kanadoje, o du kiti — Anglijoje. Vyresnysis iš juodvieju, Steys, administruoja ligonines, o jauniausias, Česlovas, paruošė naują savo poezijos rinkinį. Jų sesuo Emilija, dailininkė, Lietuvoje studijavo Vilniaus universitete, kur jos literatūros profesorius buvo V. Mykolaitis-Putinas. Iš Vilniaus universiteto laukia ji atsimeina poetą Kazį Bradūną, kuris buvo aukštesniame kurse. Ameriką ji pasiekė 1950 metais iš Vokietijos ir pradėjo tris savaites gyveno pas Levo Tolstojaus dukterį Aleksandrą. Vėliau studijavo meną Connecticut universitete, kurį baigė 1963 m. magistrės laipsniu, ir dirbo mokykloje.

Dabar, būdama Washington, ji apsilankė Lietuvos pasiuntinybėje ir jai padovanojo vieną iš savo paveikslų.

Būdama sostinėje, ji nežymiai užsiminė, ar nereikėtų jai surengti savo parodą kur nors tarp lietuvių. Mes sakėme, kad gera vieta būtų Chicago.

Juliui Kaupui būtų buvę šešiasdešimt metų

Rašytojas Julius Kaupas, įėjusį šiandien į 60 metų amžių, tai kovo mėn. 6 d. būtų galėjęs švęsti savo 60-tąjį gimtadienį. Deja, rašytojas mirė 1964 m. kovo mėn. 1 d., nesulaukęs nė 44 metų. Julius Kaupas buvo žemaičių kartos bendramiškis ir bendraamžis, artimai bendradarbiavęs, redaguojantis ir leidžiant žurnalą „Literatūros Lankus“ ir pats jį puslapiuose daug rašęs. Iš profesijos Julius Kaupas buvo medicinos daktaras. Taigi jis pratęsė mūsų medicinos daktarų — rašytojų ir šiaip plunksnos darbininkų, kaip dr. Jono Basanavičiaus, Vinco Kudirkos, Vinco Pietario, Jono Šliūpo ir kitų, tradiciją iki šiandieninio kultūrinio egzodo dienų. Julius Kaupas rašė ir periodinėje spaudoje spausdino noveles, literatūrinių svarstymų straipsnius, knygų recenzijas, labai dženotelmeniškai vedė diskusijas liberalizmo klausimais su dr. Antanu Maceina, pasirodžius „Vincio Ramono romanui „Kryžiai““.

Julius Kaupas (1920. III. 6 — 1964. III. 1).

Nuotr. P. Petrulio

Bet vis dėlto labiausiai Julius Kaupas nepamirštas kaip pasakų kūrėjas, parašęs knygą „Daktaras Krištukas pragare“ (1948 m.). Lietuviškosios pasakų žanre Julius Kaupas yra net savotiškas pionierius. Mat, ilgai beturėjome grynai vien tik liaudies mūsų pasakas. Arba bent jau herojai buvo žali liaudies berniukai, drąsa ir apsigalvoti nugalintys visas kliūtis, laimintys karalaites ir karaliūnų dvarus. Mums trūko, jei taip galima pasakyti, „nuliaudintos“ ra-

tiškai sukurto, gerąją prasme sumiesčiojintos pasakos. Ir šią spragą didžia dalimi užpildė kaip tik Julius Kaupas. „Daktare

Šiandien čia prisimindami Julijaus Kaupo gimtadienį 1920 metais, taipgi stebimės, kiek daug mūsų literatūros žmonių gimė tais pačiais metais. Štai tuoj pat trys poetai: Henrikas Nagys (spalio 12 d.), Alfonsas Nyka - Niliūnas (liepos 6 d.), Vladas Šlaidas (rugsėjo 27 d.). Vien tik pavartę antologijos „Lietuvių poezija išėjimoje 1945-1971“ puslapius, randame dar šias pavardes, sietinas su pirmuoju gimtadieniu 1920 metais: Eugenijus Gruodis, Elena Tumienė, Balys Rukša, Aldona Irena Nasvytė. O koks didelis spiečius poetų ir kitų žanrų mūsų rašytojų yra gimę per trejus metus prieš dvidešimtuosius ir per trejus metus po 1920-tųjų. Jų yra toks didelis būrys, kad, visą šią grupę apibendrinami, galėtume ją vadinti 1920-tųjų metų karta. Tai vis grynai nepriklausomos Lietuvos augintiniai, ligi šiol nemažai atnešę mūsų literatūros aruodan. Bet kiek jle būtų priblandinę literatūrinio derliaus, jeigu nebūtų buvę karų ir okupacijų išblaškyti, ištremti, nutildyti, nužudyti! Vienas iš šios kartos laimingųjų ir nelaimingųjų buvo ir Julius Kaupas. Šviesi jo žvaigždė blysktelėjo lyg meteoras vis tamsėjantame šio šimtmečio ir mūsų tautos danguje ir sudužo svetimoje žemėje. Bet to blysktelėjimo riužas pasiliko šviesiu taku mūsų literatūros ir 1920-tųjų metų kartos puslapiuose.

k.brd.

Nuostabaus žmogaus istorija

Jonas Puzinas, PROFESORIUS MEDICINOS DAKTARAS PETRAS AVIZONIS (1875 — 1939) Jo visuomeninė, kultūrinė ir mokslinė veikla. 1979 m. išleido Amerikos Lietuvių Bibliotekos leidykla (Lithuanian Library Press, Inc.), 3001 West 59th St., Chicago, IL 60629. Knygos mėcenatai: dr. Vytautas ir Valerija Avizoniai ir dr. Petras ir Liūda Avizoniai, Kongreso bibliotekos katalogo numeris: 79 — 88438. Aplanas dalį, Petro Aleksos. Tiražas 1000 egz. Spaudė M. Morkūno spaustuve Chicagoje. Knyga kietais viršeliais, iliustruota nuotraukomis, 220 psl., kaina — 12 dol., 978-0-8195-0100-0.

Neseniai pasirodė pomirtinis Jono Puzino veikalas Profesorius medicinos daktaras Petras Avizonis. Išleido Amerikos Lietuvių Bibliotekos leidykla (Lithuanian Library Press, Inc.). Spaudė M. Morkūno spaustuve. Knygos mėcenatai: Dr. Vytautas ir Valerija ir dr. Petras ir Liūda Avizoniai. Knyga gražiai išleista, 220 puslapių, iliustruota, apdėta kuo puikiausiai paruošta Avizonio raštų bibliografija, literatūros apie Avizonį sąrašas, pavardžių rodyklė ir santrauka anglų kalba.

Proistorikas ir archeologas, negalėdamas tęsti taip sėkmingai pradėto Lietuvos proistorės tyrimo ir mokymo darbo, prof. J. Puzinas pasižymėjo bendresnėmis kultūros istorijos sritymis. Ir kaip Lietuvių Enciklopedijos redaktorius, ir kaip gausių straipsnių ir studijų autorius, jis išvairė netrumpą vagą. Vienas jo studijų darbų buvo Lietuvos medicinos, arba, teisingiau pasakius, mūsų daktarų istorija. Tai nieko nuostabaus, prisiminus, kokią didelį vaidmenį medicinos kultūrai suvaidino Lietuvos kultūrinėje ir politiniame gyvenime. Žinoma, prie jų tu nuopelnų nemažai prisidėjo ir toji aplinkybė, kad anais senais laikais daktarui buvo lengviau gauti darbo Lietuvoje negu kam nors kitam, išskyrus kunigus. Užtat kas neįjautė pašaukimo į kunigus, bet

V. TRUMPA

jautė didelį norą dirbti Lietuvos laibai, rinkosi gydytojo profesiją. Toks labai tipiškas žmogus buvo ir dr. Petras Avizonis, kuriam ir paskyrė savo monografiiją prieš porą metų miręs prof. J. Puzinas.

Nuo pat savo jaunystės P. Avizonis (pasvalietis) buvo nepaprastas žmogus. Kai skaitai, kaip jis, dar mokinukas būdamas Mintaujos (Jelgavos) gimnazijoje, „šnipinėjo“, ar tas Jonas Jablonskis, mūsų rašomosios kalbos tėvas, tuo metu mokytojas Mintaujoje, iš tikrųjų ir namuose šneka lietuviškai, negali nesistebėti to vaikėzo interesais. Arba ar nenustabu, kad tie Mintaujos gimnazistai organizuoja draugiją ir ją pavadina „Kūdikio“ vardu. Kas, gimnazistui būdamas, nenori būti vyru. Bet Avizonis ir tie kiti Mintaujos gimnazistai ne apie save galvojo, bet apie Lietuvą, kuri tada iš tikrųjų dar tebegyveno savo kūdikystės (žinoma, antrosios) amžiu. Ir ja, kaip kūdikiu, reikėjo rūpintis. Ir ja, kaip kūdikiu, Petras Avizonis rūpinosi visą savo gyvenimą. Ir studentaudamas Petrapilio ir Tartu (Dorpat) universitetuose ir daktaraudamas Ariogaloje, Zagarėje ir Šiauliuose, ir profesoraudamas Kaune. J. Puzinas nusiskundžia, kad apie ariogalinį Avizonio laikotarpį maža teliko žinių. Mano gretimos Paliepių parapijos žmonės dar ilgai prisiminė Avizonį, kaip daktarą. Kai mano tėvas susingo akimis, jis net į Šiaulius važiavo pas Avizonį gydytis ir pasigydė. Tikrai nesuipratėlis buvo „toks gydytojas Pautienius“, pavadindamas Ariogala „užkampiu“.

Negali nesijaudinti, skaitydamas Puzino istorijoje, kaip medicinos studentas Avizonis ruošia „lietuvišką gramatikėlę“, iš kurios, J. Jablonskiui glaudžiai ben-

dradarbiaujant su Avizoniu, išaugo anoji istorinė Lietuviškos kalbos gramatika, kuri Petro Kriaušaičio slapyvardė pasirodė 1901 m. Toje slapyvardėje Kriaušaitis reiškė Jablonskį, Petras — Avizonį.

J. Puzinas šioje vietoje galėjo dar labiau pabrūkinti, kokios didelės net politinės reikšmės tas dalykas turėjo. Kovotojams dėl lietuviškos spaudos Petrapilio ir Vilniaus rusų administracija sakė, kad ji nedraudžia lietuvių kalbos, ji tik draudžia tos kalbos lenkišką raidyną. Deja, ligi anos Tartu universiteto medicinos studento P. Avizonio „lietuviškos gramatikėlės“ tas raidynas daugmaž ir buvo lenkiškas su visais savo cz, sz, w ir t. t. Tik kai 1901 m. pasirodė aną Petro Kriaušaičio gramatiką, lietuviškos alfabetas įgavo visas savo pilietines teises. Kaip žinia, netrukus po to buvo panaikintas ir spaudos draudimas.

P. Avizonis rūpinosi lietuvių kalbos dalykais ir vėliau, jau Kauno universiteto profesoriumi būdamas. Jis daug prisidėjo prie lietuviškosios medicinos terminologijos sudarymo. Jis palaikė Jablonskio ir Balčikonio pusę, kai šie susikirtė su profesoriais Juozu Tumu, Krėve-Mickevičium ir Biliu Sruoga 1925 m. dėl universitetinių leidinių kalbos. Daug įdomių dalykų apie šį reikalą yra paskelbta neseniai pasirodžiusiose Juozo Balčikonio „Rinktinuose raštuose“.

Be abejo, Petras Avizonis buvo ne vienas toks nuostabus žmogus anais senais laikais. Reikia tik pasisiskaityti Gabrielės Petkevičaitės-Bitės, Povilo Višinskio, Žemaitės ir kitų biografijas. I tą plejadą galėtų jungtis ir A. Smetona, A. Janulaitis, J. Biliūnas, J. Šaulys ir mažiausiai už visus pažįstama, bet nei kiek jiems idealizmu nenusileidžianti pernaraviškė Jadvyga Juškevičaitė-Juškytė. Dėl jos Pernarava nedaug teatsiliko nuo P. Vileišio Ušnė-

ny, Petkevičaitės Puziniškio, Putvinskių Pavėžupio. Visiems tiems žmonėms rūpėjo lietuvių kalba, lietuvių literatūra, Lietuvos kultūra. Visiems jiems švietė dr. Vinco Kudirkos idealas, kuris beje bene pirmasis „Vampe“ išskėlė lietuviško raidyno reikalą.

Gražiai, pasinaudodamas paties P. Avizonio straipsniais — prisiminimais, J. Puzinas aprašo Petkevičaitės, Višinskio, dviejų seserų Juškyčių ir P. Avizonio piligrimą į Kudirkos Naumiesčių 1898 m., vadinasi, netrukus prieš Kudirkos mirtį. Nemažiau įspūdingai tą kelionę savo laiku aprašo ir Petkevičaitė. Tiems šviesuoliams Kudirkos Naumiesčius buvo lyg mūsų lietuviškoji Meka. Žinoma, nereikia įsivaizduoti, kad tokia Meka jis tada buvo ir visai mūsų tautai. Paminėjus Kudirką, dauguma, kaip tas Kosto Ostrausko kalvis, būtų klaususi: o kas tas Kudirka?

Kitas didelis anų laikų įvykis, kuriame dalyvavo P. Avizonis, kaip ir kiti jo draugai ir vienminčiai, buvo „Amerikos pirtyje“ vaidinimas Palangoje 1899 m. Palanga priklausė tuomet Kuršo gubernijai ir naudojosi didesniais laisvėmis. Anksti P. Avizonis, kaip ir kiti šios grupės nariai, įstaukė į spaudos darbą. J. Puzino apskaičiavimu, Avizonis pasirašinėjo kokiamis 49 straipsniais. Toji tradicija siekė Daukanto laikus. Spaudos draudimo ir didesnio revoliucinio pakilimo metu tai buvo būtina apsaugojimo priemonė. Toks Avigustinas Janulaitis naudojosi net 77 slapyvardėmis.

Pasaulėliūtos atžvilgiu Avizonis buvo materialistas, darvinistas, net vienu metu gal marksisistas. Dėl jo darvinizmo jo prieštariškai net eilutes sudėjo: „Tas bedievis Avizonis išved žmones iš beždžionės“. Bet iš esmės jis buvo humanistas ir toks pasiliko visą gyvenimą. Žmogaus teisės ir laisvės buvo jam savaime suprantamas ir neginčijamas dalykas.

Apie 1907 m. pasitraukęs iš aktyvesnio politinio gyvenimo — atoslūgis tuo atžvilgiu tada buvo jaučiamas visoje Lietuvoje —

Poetė, Sibiro tremtinė ir kovotoja už žmogaus teises Lietuvoje Ona Lukauskaitė-Poškienė

Ona Lukauskaitė

Poetė Ona Lukauskaitė-Poškienė (g. 1906) nepriklausomybės laikmečiu buvo išleidusi du savo eilėraščių rinkinius: „Brangiausias pėdas“ (1933) ir „Eilėraščių kraitis“ (1939). Ji priklausė kairiųjų mūsų rašytojų grupei, susispaususiai apie Šiauliuose leidžiamą „Kultūros“ žurnalą. Tačiau bolševikams rusams okupavus Lietuvą, Ona Lukauskaitė nenuėjo kvilinginiais savo kolegų Jono Šimkaišio, Petro Cvirkos, Antano Venclovos, Kosto Korsako ir kt. keliais. Ji, kaip ir kitas kairiusis sambarininkas Kazys Jakubėnas, okupantui nenusilenkė, nepanūdo jam tarnauti ir liko ištikima laisvės idealui. Pokario metais todėl buvo areštuota ir 1948 ištremta į Sibirą. Po Stalino mirties 1955 metais poetė buvo leista grįžti į Lietuvą. Okupanto akylai sekama ji ligi šiol tebegyvena gimtuosiuose Šiauliuose, būdama Helsinkio susitarimų vykdymui remti Lietuvos visuomeninės grupės nare. Kalėjimuos ir tremtyje poetė tačiau savo plunksnos nesulaužė. Iš anų tragiškųjų dienų čia mūsų skaitytojams pateikiame poetės kūrybą ir fiksuojamus įspūdžius.

× × ×

Rausvas mano gniuzulėlis prie širdies, svetimam krašte kas ranką tau išties, vakare kas tylią dainą paniūniuos, kas paguos tave, sūneli, be mamos?

Be tavęs ir prie ugnies, sūneli, šalta. Ant galvos man sniegas krenta baltas. Baltos varnos mane naktį užkapos, Baltos pūgos šaltą patalą paklos.

Grįžk, sūneli, kol dar dega žiburys, kol už krosnies smuiką cirpina svirplys, kol dar vidury tamsios nakties su tavim, sūnau, man saulė užtekės...

× × ×

Sniegulis toks baltas, o sūnelis šaltas. Eglutės aplinkui, tarsi per Kalėdas. Ties karstu palinkę angelai jam gieda. Žvakelės vaškinės.

Avizonis pasižymėjo daugiau medicinos studijoms, akių ligas pasirinkdamas savo specialybe. 1914 m. jis tame pat Tartu universitete gavo medicinos daktaro laipsnį. Jo profesorius ukrainietis A. Liutkevičius jau tada jam linkėjo tapti akių specialistu Vilniaus universiteto oftalmologijos katedros profesoriumi. Nors ir ne Vilniaus, bet Kauno universitete Avizonis buvo ne tik oftalmologijos profesorius, bet ir pirmasis Medicinos fakulteto dekanas, prorektorius, net rektorius (1925 — 1926 m.). Ir profesoriumi būdamas Avizonis iš studentų reikalavo ne tik medicininių žinių, bet ir taisyklingos lietuvių kalbos.

Nežiūrint savo humanistinių pažiūrų, 1918—1919 m. samyšyje dr. P. Avizonis vos netapo politinių aistrų auka. J. Puzinas gana smulkiai aprašo tuos įvykius, pasiremdamas daugiausia Rapolo Skipičio atsiminimais. P. Avizonis tuomet gyveno Šiauliuose, kurie vienu metu buvo pakliuvę į bolševikų rankas. I sveikatos apsaugos darbą buvo įtrauktas ir Avizonis. Jam net bu-

Vartai atverti. Iki paskutinio žodeliai tarti. Užsimerkęs klauso, ką jam groja dausos.

Ar grožiu sotus nebūsi?

„Pirm duona pasirūpink, tik tada apie grožį galvok“, — kiek daug tokių ir panašių banalų teko girdėti gyvenime. O jei bandydavau nugincyti, man atsakydavo: „Nežinai, kas yra badas, o šneki“.

Dabar aš žinau, kas yra badas, vargas, skurdas. Ne vienos dienos, ilgų metų badėjimas. Ir liūdiju — grožio palaimą patyriau kaip tik didžiausiam skurde, varge.

Kartą Lukiškio kalėjime dėl kažkokių ten pertvarkymų išvedė mane iš kameros, kurioje sėdėjau, ir drauge su būriu kriminalistų įstūmė į naują kamorą. Turėjau greitą refleksą, — tad išsyk užėmiau sau nūžiūrėtą kampą po langu. Tokia vieta kerteje turi daug privatumų: toliausiai parašės (dvokiančio kubilio, atstojančio išvietę), arčiausiai lango, tad oro truputį daugiau, ar iškilgai kameros gulsime, ar skersai, kaime turėti tik iš vieno šono, dieną, i kampą įsispaudus, patogų sėdėti, o naktį niekas tavęs nemindžios, eidamas prie parašės. Nes anuo metu Lukiškyje teko sėdėti tokiam ankštume, kad, kai suguldavome naktį ant grindų skersai kameros valetais, tai yra galvos prie sienos, o kojomis ties svetima galva, grindų ne kiek nelikdavo, ir kam reikėjo, ejo kūnais, tik stengdavosi minti i mažiau skaudamas vietas, o kai norėdavome atsistoti ant kito šono, turėjome visos pasisukti. Yra gi senas posakis — „kaip silkės statinėje“.

Baldų kameroje visai nebuvo, išskyrus dvokiantį kubilą kerteje, palei duris. Nebuvo net šiaudų, nei čiuzinių, jau nekalbant apie anklodes, pagalves.

Dar neseniai buvau nuteista ir atgabenta i kalėjimą iš ministerijos rūsių. Ten kameroje buvo švaru, kalinių nedaug, visos politinės. Pradžioje buvome tik dvi, daugiausia mūsų buvo aštuonios. O čia i vienuotes suėdavo daugiau kaip 20 moterų. Ir šioje naujoje kameroje moterys buvo baisios. Žinoma, pasigailejimo vertos, bet šlykščios. Šlykščios ne vien savo nevalyvu, — šlykščios savo elgesiu, judesiais, veidų išraiška ir kalbomis, kalbomis...

Teismo sprendimu buvau pasmerkta ne vien laisvės netekimui, skurdui, sunkiausiam darbui, bet, ir tai bene sunkiausia, artimiausiam kontaktui su padugnėmis.

Tad tupejau i savo kamputį įsispaudusi, nenorėdama nei matyti tų veidų, nei girdėti jų šneku, stengiausi išskaityti užrašus sienoje. Tarp visokių nešvankybų ten kartais pasitaiko nuostabių įrašų, tragiškų šūktelėjimų.

Ir staiga pamaciau čia pat šalia savęs sienoje nuostabaus grožio moters galvutę. Buvau sukrėsta iki pat savo esybės gelmių to nuostabaus grožio, kilnumo, šventumo dvelkimo.

Bežiūrint i tą, turbūt kokia geležė ar stiklu sienoje išgraviuotą veidą, man emė rodytis, kad iš jo sklinda silpna, bet nuostabi šviesa, ir toji šviesa išskyrė paveikslą iš aplinkos, tarsi atskyrė jį nuo nešvaresnių sienos.

Kas buvo tas nuostabaus talento dailininkas, sukūręs šį sedevurą? Koks jo likimas? Kaip skausmingai jis ilgėjosi ir troško gėrio ir tobulo grožio, įkūnydamas čia šį savo ilgėsį. Tik porą valandų man teko išbūti šioje kameroje, nuo to laiko jau ketvirtis amžiaus pralinko, o manyje vis gyvas ir tas vaizdas, ir susižavėjimas juo.

Hanė

Nauji leidiniai

● LAISKAI LIETUVIAMS, 1980 m. vasario mėn., Nr. 2. Lietuvių įėjusių leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaguoja Juozas Vaišnys, S.J. Administruoja A. Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata — 8 dol.

Akin krinta šitokios įvairių temų antraštės: Aktyvus ir pasyvus patriotizmas, Žemės gėrybių eržilas, Kristaus kančios vaidinimai, Fragmentai iš pasaulio religinės poezijos, Vyskupas Valerijonas Protasevičius, Ideali moteris su kauke, Pirmieji vedybinio gyvenimo metai ir kt. Numeris iliustruotas Dailios Petreikytės nuotraukomis.

dėl ir reikšmingą vaidmenį. Labai gerai, kad J. Puzinas suspėjo parašyti šią monografiją, labai gerai, kad Amerikos lietuvių Bibliotekos leidykla ją išleido.

Dailininkui Adolfui Valeškai 75 metai

Šiandien Chicagoje tebegyvenančiam ir savo studiją čia tebeturinčiam dailininkui Adolfui Valeškai sukanka 75 metai amžiaus: gimė 1905 metais kovo mėn. 15 d. Sukakties proga reikia pasidžiaugti, kad, kaip atrodo, dailininkas visai nejaucia metų naštos: tapo, kuria spalvingus vitražus, sielojasi mūsų gyvojo kultūrinio gyvenimo dabartim, vadovauja Lietuvos dailės institutui. Pats įspūdingiausias šios sukakties, tegu ir netiesioginis, pažymėjimas yra Lietuvos dailės instituto vardu suruoštoji mūsų ryškiųjų dailininkų paroda pastarosiomis savaitėmis M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Paroda buvo sumanyta ir didžia dalimi įkūnyta dail. Adolfo Valeškos rūpesčiu. Taigi sukakties proga ne sukaktuviniškai laukė dovanų iš mūsų visuomenės, bet pats sukomplektavo gražiausią mūsų dailininkų kūrybos puokštę ir ją padovanojo savo lietuviškai bendruomenei, bičiuliškai tartinamas kolegų dail. Br. Murino ir dail. J. Kelečiaus.

Dailininkas Adolfas Valeška priklauso tai mūsų dailininkų kartai, kuri pirmą sykį lietuvių tautos istorijoje išaugo ir subrendo laisvosios valstybės meno mokykloje ir jos kultūriname gyvenime. Tai buvo ta mūsų dailininkų karta, kuriai reikėjo viską pradėti, kurti ir organizuoti beveik iš nieko, nubraukiant šimtmečių ir šimtųjų užklotas dulkes ir nustebusiomis akimis parodant, kur yra lietuviškosios dailės šakys, ir jas tuoj pat palidijant savo kūrybos pavyzdžiais. Tai buvo didelis būrys jaunų žmonių, kurie jau dailės mokyklos metuose, kartais net profesūros nesuprasti, ne tik mokėsi, bet ir visu savo nusiteikimu ir visa dvasia formavo lietuvių individualiosios dailės pagrindus, kuriais ir šiandien kūrybingai tebeina ir visų gyvųjų šios kartos su-

kaktuvininkų ir naujųjų generacijų tiek tėvynėje, tiek išeivijoje. Tad šia proga galėtume pagarbiai suminėti šalia sukaktuvininko Adolfo Valeškos, ir kitus moderniojo lietuvių meno pionierius: Antaną Gudaitį, Viktorą Vizgirdą, Viktorą Petravičių, Antaną Samuolį, Alfonsą Dargį, Juozą Mikėną, Paulių Augių, Telesforą Valių ir daugelį kitų.

Tada jaunos valstybės kultūrinio gyvenimo baruos visur truko darba ne tik dirbančių, bet ir darbą organizuojančių rankų. Reikėjo pabudinti ir naują kryptimi perauklėti menu besidominčią visuomenę, reikėjo kovoti už valstybines lėšas, skiriamas dailės institucijoms, reikėjo rašyti ir diskutuoti meno klausimais spaudoje, organizuoti parodas, muziejus, reprezentuoti lietuvių dailę užsieniuose. Tad nenuostabu, kad ir Adolfas Valeška buvo visur, kur tik sukosi didžiausias kūrybos: jis inspiruoja pirmuosius profesinių mūsų dailininkų apsiūngimus, rašo meno klausimais "Naujojoje Romuvoje" ir kituose žurnaluose, organizuoja Bažnytinio meno muziejų ir jam vadovauja, dalyvauja savo tapybomis dailės parodose Lietuvoje ir užsieny, grįžus lietuviams į Vilnių, įkuria ten ir tvarko dar ir šiandien tebeegzistuojantį reprezentacinį Dailės muziejų, pokario Vokietijoje moko ir auklėja jaunąją mūsų dailininkų kartą, Amerikoje - Chicagoje įsteigia savo dailės studiją, reiškiasi lietuvių ir amerikiečių tarpe savo tapybomis ir vitražais, vadovauja Lietuvos dailės institutui.

Kiekvienas pokalbis, susitikus su dailininku Adolfu Valeška, nori nenori, turi nukrypti į kultūrines, ypač į dailės sritis. Jokios gyvenimo situacijos ir jokios suaktuvės dailininko iš šio intereso neišmušė, kūrybinių impulsų nesusilpnino, pastangų ir dėmesio kuria nors kita kryptimi nenukreipė. Štai ir dabar visame

Adolfas Valeška

Nuotr. Vytauto Mažello

sukaktuviniame pokalbių tekste jis niekuo kitu nesirūpina, o tik kaip būtų galima lietuvių rankose sutelkti Prano Domaičio kūrinių kolekciją, kad jie neišsibarstytų svetimųjų rankose jau nebeatrandamai. O tai, anot jo, jau būtų didelis nuostolis visai lietuvių dalei. Ir jaučiamas, jog pačiam sukaktuvininkui nėra lengva, kai jo sugestijos

ir pastangos ne kartą išeivijos interesuose pasilieka tik balsu, šaukiančiu tyruose. Net ir po tokio momentų Adolfas Valeška tačiau nei paletės, nei vitražo stiklų nesudaužo ir neužsimeria prieš naujas lietuviškosios dailės pasistūmėjimo galimybes. Šito nepailsimo labiausiai ir linkime 75-tajame gimtadienyje.

Kazys Bradūnas

Valentina Ūselienė novelės konkurso laimėtoja

Savaitraščio "Dirva" aštuonioliktoje novelės konkurse (1979) juri komisijos išskirta novelė "Miko žygis". Jos autorė Valentina Ūselienė, gyv. Flushine, N. Y., gauna premiją — 600 dol. Premijos įteikimas įvyks kovo 16 d. Kultūros židiny, Brooklyn, N. Y.

Premijos mecenatas, kaip ir kitais metais, — Simas Kašielionis, paties novelių kasmetinio konkurso pradininkas. Juri komisiją sudarė Julija Švabaitė - Gylėnė, Juozas Toliušis ir Mečys Valiukėnas.

Laureatės prozos ir poezijos keliais atvejais buvo spausdinta ir "Draugo" kult. priede.

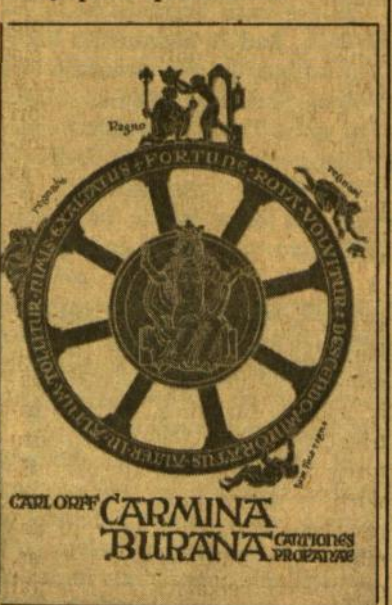
(mūsų spaudoje netiksliai garsinamas kaip opera) žiemet bus atliktas Chicago Lietuvos operos, vakarui pasitalkinant dar ir Leoncavallo "Pajacius".

Tekstas daugiakalbis: viduramžinė lotynų kalba, o įtarpai senovine prancūzų ir vokiečių kalba. Vertėjai tad daug povandeninių uolų. Tačiau Birutė Pūkelevičiūtė buranišką tekstą išvertė pasigėrėtina. Atskiras leidinėlis bus parankus susipažinimui su veikalu dar prieš premjerą, bus patogus net ir spektaklio metu pasekti dainuojamą tekstą. Tačiau tokį tekstą galima skaityti visur ir visada, kaip skaitoma kiekvieną gerą poeziją. O čia dar tokia egzotiška — viduramžinė.

Žinoma, ir viduramžiais ne tik poteriai buvo kalbami. Tad ir Orff'o libretiniam tekste apstu net ir labai žemiškų dalykų. Vertėja juos išvertė gana patogia, matyt, turėdama mintį lietuviškąjį nuosaikumą. Tačiau eilavimas visur elegantiškai sklandus, santūriai šmaikštus:

Gera smuklė pabuvoti,
Apie mirtį negalvoti,
Nes kiekvienas, kas tik gali,
Šoka lošti tuoj kaulėlais.
Vyksta čia linksmi dalykai:
Vynas liejas už skatką.
Mūsų kelias smulkni veda —
Tad klausyk, kas joj dedas.

O kas ten dedas, tai ne tik išgirsti, bet ir pamatyti galės kiekvienas šių metų Chicago Lietuvos operos spektakliuos.

Dekoracijos J. Gaidello operai "Gintaro šaly"

Adolfas Valeška

Gėlės (Dr. P. Kisieliūso nuosavybė). Nuotr. Vytauto Mažello

ATSIŪSTA PAMINėti

• Bronis J. Kazlas, THE LITHUANIAN STRIP IN SOVIET — GERMAN SECRET DIPLOMACY, 1939-1941. Euramerica Press, 381 North Main St., Pittsboro, Pa. 18640.

Tai atspaudas iš "Journal of Baltic Studies", Volume IV, Number 3, Fall 1973. Atspaudą galima užsisakyti, rašant duotuojų leidyklos adresu, kaina 1 dol. 25 centai.

• MŪSŲ ŽINIOS, 1980 m. vasario mėn. 24 d., Nr. 2. Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje biuletenis. Redaguoja Anta-

nas Saulaitis, S.J. Administruoja Petras Kleinas, S.J. Redakcijos ir administracijos adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata paštu — bent 5 dol. Atskiras egz. 25 centai.

• MŪSŲ SPARNAI, 1979 m. Nr. 47. Lietuvių evangelikų reformato žurnalas. Leidžia Lietuvos evangelikų reformato kolegija. Redaguoja Jokūbas Kregždė, 2439 W. 51st St., Chicago, IL 60632. Administruoja Jonas Palšis, 5718 S. Richmond St., Chicago, IL 60629. Prenumerata — auka.

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENĖ

"BEING THERE" yra viena tų puikių komedijų, kuri perduoda gilesnę mintį, o aktoriai pasiekia savo meniskumų, populiariaiariant, Parnaso aukštybes — yra "geriausioji forma".

Slais neramiais ajatolos laikais ir besivaidenancioj karo grėsmė ne vienas jiesko "prasivėdinimo" bei dvasinio išsiblaškymo, — tai šis filmas savo ne kvailais juokais bus tikras dvasinis poilsis.

Peter Sellers yra daržininkas, vardu Chance (Proga), beraštis (nemo-kas nei rašyti, nei skaityti) ir tikras atsiskyrėlis, gyvenęs ir besidabruojęs visą savo gyvenimą tarp elegantiško Washingtono namo, vadinamo "town house" sienų. Namas su jo sodu yra grįstas ant senų, nusmukusių apylinkė-jų, tačiau kas vyksta už sienų, visai nedomina sodininko. Jis prižiūri savo mylimą sodą, prasėdį prie televizijos, laiku pavalgo tarnų aptarnau-jamas ir jaučiasi visiškai patenkintas.

Ir tada viena graži dieną miršta šio namo savininkas — jo ponas. Tarnai išsiblaško, Chance, lyg frantas, išsipošęs savo buvusio darbdavio elute, iškeliauja į miestą. Su savimi jis tepasima savo vienintelį, bet brangiausią turtą — televizijos kanalų keičiantį įrankį. Ir tučiuojau pradeda jį vartoti gyvenime: apsup-tas nedraugiškų gatvės vaikų, jis mėgina juo pakeisti kanalą, kad tie nenaudėliai pranyktų. Daržininkas dar nesuvokia, kad už sodo tvoros gyvenimas nėra televizija.

Netrukus sodininkas virsta Washingtono pilkaja eminencija Kissin-gerio pavyzdžiu, nors jis ir absoliučiai nieko nesupranta, išskyrus tai, ką jam teko pažinti, stebint sode augmeniją ir ką jis matė televizijoje. O jam ypač patiko įvairūs sporto žaidimai, gi Washingtonas yra didžiausis žaidimų aikštė. Chance ekonomine ir politine filosofija išreiškia mėtomomis frazėmis:

— Palaistyk... patrešk... jei tik šaknys nesugadintos, viskas bus gerai! —

Daržininko charakteris paimtas iš Jerzy Kosinski 1972 m. romano. Jis visiškai nepažįsta realybės, o tik tai,

ką jis išmoko iš televizijos, ypač iš pokalbių ekrane. Todėl jis tik spysos, moka būti labai maloniu, šiltai paspausti kiekvienam ranką, žodžiu, moka įtikti žmonėms. O kai įsiai užkliudo Washingtono politinį ir socialinį aukštesnį sluoksnį, jo paprastas išsodo išsineštas posakis ("Pavasaris yra sodinimo laikas") primamas kaip paprasta metafora. Ir paskindas po Washingtoną gandas — atstado naujas Amerikos pranašai! Trumpu laiku Chance laimi pasitikėjimą ir susidraugauja su mirštančiu bilijonierium finansininku — pramonininku (Melvyn Douglas), kuris palaiko artimus ryšius su pačiu prezidentu (Jack Warden).

Tai puikiai suvaidinta satyra, kuri švelniai teka pasroviui, nešdama abejotina svajonę, virstančią tikrove.

Filme daug juokingų momentų, bet jie niekad nebūna forsuoti, o plaukia lengvai, natūraliai, komiškai. Pvz., kova tarp CIA ir FBI — kuri pagaliau šių agentūrų sunaikino daržininko dokumentus, arba magnato nuobodžiaujančios žmonos Eve (Shirley MacLane) nesėkmingi mėginimai įvilti sodininką į romano pinkles, taipgi daržininko pasirodymas televizijoje kaip po svečio pasikaltėjimo (pagaliau įgyvendinta!), tai vėl Chance — Washingtono kokteilio pobūvio centrinė figūra — staigus pasisėkimas!

Filmas, šviežiai surežisuotas Hal Ashby (pragarsėjęs savo filmu "Coming Home") yra ištisai judantis, gudriai komiškas, gal vienu laipsniu netgi kai kam per daug protingas.

Peter Sellers šiame filme visai nepanašus į mums įprastą tipą iš "Pink Panther" komedijų — inspektorius Clouseau. Čia jis daug subtilėsnis, bet kartu ir juokingesnis. Jo valdyba labai kontroliuota, be pigių išisokimų, viena pačių geriausių ligi šiol matytų. Sellers yra tas solistas, nepaleidžia "gaiduko" — neužtraukia nei menkiausias klaidingos gaidos.

Melvyn Douglas, vienas stipriausių veteranų, kaip visados fantastiškas aktorius.

MacLane — smarkios ponitės kalyje visiškai atitiko savo tipą — geriau negalima buvo parinkti.

Kiti puikūs aktoriai — Jack Warden, Richard Dysart ir Richard Be-sehart užbaigia vieną stipriausių ansamblių.

Komedija klasifikuojama visai šeimai, keturių žvaigždučių kategorijoje.

Nauji leidiniai

džiaga, negu nuolat skubant. Kiek lengvesnis tempas gali sutauptyti jėgas leidėjams, redaktoriams ir bendradarbiams ir tuo prailginti žurnalo amžių. Po ilgo svarstymų leidėjai ir redaktoriai kaip tik ir priėjo prie tokios išvados, būtent AIDUS padidinti ir juos leisti kas du mėnesiai. Žurnalui sustiprinti pakvietėme kun. dr. Kęstutį Trimaką, kuris redaguos apžvalgų mokslinį skyrių, ir Vytautą Volertą — redaktorių visuomeniniame skyriui. Algirdas Landsbergis pastoviai talkins literatūrai. Mes esame jiems labai dėkingi už talką ir padėties supratimą. Vyriausiojo redaktoriui lieka dr. Juozas Girnius, religinio skyriaus ir techninio redaktorių — dr. Leonardas Andriekus, O. F. M. Dailės reikalams pakviestas dail. Viktoras Vizgirda.

Pirmasis poreforminis "Aidu" numeris teikia gražių vilčių atečiai. Puslapiuos sutelktoji medžiaga daro teigiamą įspūdį temų įvairumui ir jų patrauklumui.

Antanas Paškus labai šiandieniską problemą svarsto straipsnyje "Amerika dievų rinkoje". Vitalija Bogutaitė duoda labai sugestvų ir struktūrinę prasmę tampa medžiagai eilėraščių pluoštą "Meditacijos ir metamorfozė". Birutės Cipliauskaitės "Pastabos apie istorinį romaną" šio žanro mėgėjui bus tikras akiračių aprašymas. Literatūrinis svarstymų sektorius priklauso ir Vinco Natkevičiaus raštas "Vinco Ramono beletristika". Iš mūsų čionykštėje spaudoje spaus-

dintos neoficialiosios, vadinamos "stalčinės" okupuotos Lietuvos poezijos ši kartą "Aiduose" duodamas jos pluoštas, pasirašytas Mykolo Šilaičio vardu, bene bus pats literatūriškiausias. Praėjusių metų politinį sektorių (pasaulinį ir lietuviškąjį) labai intriguojančiai ir įžvalgiai svarsto Vytautas Vaitiekūnas.

Apžvalginėje žurnalo dalyje Kęstutis Trimakas užgriebia Amerikos psichologiją tarp 1960 - 1980 metų. Sudomina taipgi tema "Religija ir sveikata, 1979". Juozas B. Laučka įsiekia lietuvių (ir juos suranda) Boriso Pasternako gyvenime. K. Zoromskis stabtelėja prie skulptorės Elenos Kepelaitės kūrybos. Tomas Venclova recenzuoja V. Vardžio knygą "The Catholic Church, Dissent

Adolfas Valeška

Dekoracijos J. Gaidello operai "Gintaro šaly"

• AIDAI, 1980 m. sausio - vasario mėn., Nr. 1. Kultūros žurnalas. Vyr. redaktorius — dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, MA 02122. Administruoja Benvenutas Ramanaukas, O. F. M., 361 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Metinė žurnalo prenumerata — 15 dol. Žurnalą leidžia lietuviai pranciškonai.

Pirmasis šių metų "Aidu" numeris skaitytojus pasiekė su tam tikra naujiena: toliau žurnalas išeis kas du mėnesiai, tačiau padidintas puslapių skaičius — vietoj 48 dabar kiekvienas numeris bus 60 psl. Leidėjus ir redakciją persitvarkyti vertė po 30 metų pakitėjusios sąlygos.

Ta proga pirmame puslapyje leidėjai, be kita ko, sako: "Tačiau, ir pasikeitus padėčiai, leidėjai nori kuo ilgiausiai išlaikyti AIDUS tinkamoje aukštumoje, ir net juos dar labiau sustiprinti. Tai atlikti galima, tik padarant žurnalą dvimėnesiniu leidiniu. Per ilgesnį tapnų nuo vieno numerio iki kito yra lengviau paruošti bei sutelkti svarią me-